

Čeští vědci na Slovensku: Geografický ústav Univerzity Komenského

Jiří Martínek

martinek@hiu.cas.cz

Historický ústav Akademie věd ČR v. v. i., Prosecká 76, 190 00, Praha 9 - Prosek

Abstract:

J. Martínek: *Czech scientists in Slovakia: Geographical institute of Komenský University*. – *Klaudyán*, 7, No. 1–2, pp. 22–28. Department of Geography at the University of Bratislava (founded 1919) originated during the 20th years, and its construction is mainly contributed by Czech scientists (Jiří Daneš, František Štůla, Jiří Král, Jan Hromádka). With them is linked to the development of department, but only about 1934 to 1937 has been officially suspended pedagogical studies. In person of Jan Hromádka was continuity of the field during the World War II and after.

Key words:

geography – history of geography – University of Bratislava – 1919-39 – J. V. Daneš – Jiří Král

Pomineme-li středověkou a do značné míry efemérní *Academii Istropolitana*, začínají dějiny vysokého školství v Bratislavě¹ v roce 1912, kdy tu byla založena maďarská Alžbětinská univerzita. Po vzniku republiky ale byla zrušena a na jejím místě byla zákonem 375/1919 Sb. (ze dne 27. 6. 1919) založena univerzita v Bratislavě s vyučovacím jazykem „českým neb slovenským“. Vládním nařízením č. 595/1919 Sb. pak tato škola dostala jméno pedagoga, teologa a polyhistora Jana Amose Komenského.

Její vznik nebyl vůbec jednoduchý. V prosinci 1919 byla zahájena výuka na lékařské fakultě, omezeně i na (rovněž po maďarské škole převzatých) právech, počestěných o dva roky později. Filozofie byla budována zcela od začátku a jejich prvních osm profesorů bylo jmenováno až roku 1921. Ještě dlouho, vlastně po celé meziválečné období, ovšem byla bratislavská univerzita považována (i kvůli personálnímu a materiálnímu vybavení, ale také podfinancování – šlo na ní jen 8 % z rozpočtu na vysoké školy v ČSR²) za nejslabší z československých škol univerzitního typu. Pedagogický sbor byl tvořen v převážné většině Čechy a navíc trpěl jejich odchody „za lepším“, když se uvolnila vhodná katedra v Praze či Brně. I budovy se hledaly jen těžko a skutečné univerzitní areály začaly vznikat mnohdy až po druhé světové válce.

Geografie jako obor byla na bratislavské univerzitě (v rámci filosofické fakulty) zpočátku prakticky neobsazená. Katedra na Alžbětinské univerzitě, již vedl od roku 1917 znalec především

asijského kontinentu Gyula Prinz (1892–1973)³ – sídlila spolu s dalšími ústavy filozofické fakulty na Ventúrské 3⁴ –, pochopitelně zanikla i s maďarskou univerzitou. Žádný vhodný slovenský kandidát neexistoval (jediný významnější geograf slovenské národnosti, místopředseda České společnosti zeměvědné a letitý profesor pražského (vinohradského) gymnázia na Smetance Vítězoslav Cintula, zemřel již roku 1911) a fakticky nebyl k dispozici ani žádný docent, neboť česká geografie⁵ na sklonku první světové války měla jen dva profesory (Václav Švambera a Jiří Viktor Daneš, druhý ovšem napřed na frontě, pak ve službách ministerstva zahraničních věcí) a dva docenty (Viktor Dvorský, který z univerzity záhy přešel na Vysokou školu obchodní, a na středoškolskou kariéru se soustředící, odborně poměrně slabý Václav Dědina, habilitovaný teprve 1920), plně vytížené v Praze. Oba možní kandidáti docentury, František Koláček a Bohuslav Horák, navíc byli záhy povoláni na univerzitu v Brně, která se potýkala s podobnými personálními problémy jako Bratislava, ale přeci jen měla „lepší pověst“.

Přednášky z oboru zeměpisu proto na filozofické fakultě v Bratislavě zpočátku (od 1921) suploval etnograf **Karel Chotek** (1881–1967)⁶, který každoročně vypisoval lekce s geografickou tematikou, nikoli však geografický seminář (etnografický ano). Hned v prvním semestru (zimní 1921/22) tak přednášel *Národopis Azie* (5 hod. týdně) a *Zemepisný prehľad Azie* (3 hod. týdně), v létě k tomu přidal ještě veřejně přístupnou přednášku o svém oblíbeném Kavkazu. Oficiálně byl ve funkci ředitele semináře pro obecný národopis (později přejmenovaného na etnografický), současně ale také spravoval geografický seminář a také byl, zpočátku jediným, examinátorem zeměpisu při státních zkouškách. (Filozofická fakulta v Bratislavě zprvu zřídila pouze jedinou zkušební komisi, a to právě pro jazyk československý s historií a zeměpisem.)

Až o dva roky později se geografie v Bratislavě konečně dočkala plnohodnotného obsazení. Po svém návratu z diplomatických služeb – v letech byl 1920–23 prvním čs. konzulem v australském Sydney – začal roku 1923 budovat skutečný Geografický ústav Univerzity Komenského teprve pražský profesor **Jiří Viktor Daneš** (1880–1928)⁷, vynikající znalec především Balkánu, který už na Slovensku výzkumně pracoval v roce 1919 (výsledkem tehdejších studií byla zakládající práce *Úvod do geomorfologie Slovenska a Podkarpatské Rusi*, vydaná v časopise *Věda přírodní* roku 1920) a měl k Bratislavě i četné osobní vztahy: rektor univerzity v roce 1922/23 Josef Hanuš byl jeho tchánem, profesor lékařství Zdenko Frankenberger synovcem a další medicínská kapacita působící v Bratislavě, Jiří Brdlík, byl manželem Frankenbergerovy sestry a tudíž Danešovy neteře.

Jiří Daneš tak dočasně působil „na dvou frontách“, tj. v Praze i Bratislavě; na Slovensku byl ovšem vždy označován jako suplující a nikdy nepřednášel více, než dva dny v týdnu – pondělí a úterý. Žádný seznam osob např. neuvádí jeho bratislavskou adresu (pouze pražskou, Podskalská čp. 432/5) a své suplenty se ostatně již počátkem roku 1925, pravděpodobně pro přílišné pracovní zaneprázdnění, vzdal: ve školním roce 1925/26 byl totiž děkanem pražské přírodovědecké fakulty, následující rok jejím proděkanem. Až do jara 1926 ale v Bratislavě zůstal jako examinátor při státních zkouškách. Roku 1927 pak Daneš znovu odcestoval do zahraničí, do USA, kde po tragické havárii v Hollywoodu 11. 4. 1928 zemřel.⁸ O tom, že si ho ale Univerzita Komenského „přivlastnila“, svědčí i rozsáhlý nekrolog v její ročence 1927/28 a Danešovo jmenování (vedle historika Jana Heidlera, 1883–1923) mezi největšími ztrátami, které bratislavská univerzita utrpěla v prvním desetiletí své činnosti.

Již v polovině roku 1925 se v Bratislavě proto objevuje nový vyučující geografie – **František Štůla** (1883–1943)⁹, původně středoškolský profesor v Praze, který se 17. 6. 1925 habilitoval na pražské univerzitě a dne 7. 10. 1925 bylo jeho venia docendi přeneseno do Bratislavy. Oficiálně měl statut soukromého docenta s učebním příkazem, zřejmě ale nepočítal s delším působením

ve městě na Dunaji, neboť adresu v seznamech přednášek uváděl pouze pražskou (Korunní 82, Praha XII.–Královské Vinohrady) a ostatně v Praze měl i bohaté rodinné zázemí, neboť jeho bratr Antonín tu působil v komunální politice, nakonec jako náměstek primátora za národní demokraty. Naopak Bratislava o Štůlovu výuku stála a již 17. 12. 1926 se tak František Štůla stal mimořádným profesorem. Spolu s Chotkem (a 1925–26 i s Danešem) byl také členem zkušební komise pro geografii, od 1927 byl ředitelem (na jeho návrh z 27. 4. 1927 rozděleného) zeměpisného semináře a prosemináře a fakticky obstarával veškerou zeměpisnou výuku, kterou míval rozvrženou do tří dnů (pondělí až středa).

Jistý problém nastal s prostorovým umístěním geografického ústavu (což ostatně platilo o celé bratislavské univerzitě, budované sice „na zelené

louce“, ale bez potřebných finančních prostředků). Po řadě různých úvah byl nakonec roku 1923 spolu s několika dalšími ústavy filosofické fakulty umístěn v budově státního dívčího reálného gymnázia na rohu Dunajské a Reichardovy (nyní Rajske) ulice č. 33.¹⁰ Etnografie a geografie sídlily společně v prvním patře, osazenstvo obou seminářů tvořil kromě ředitelů Chotka a Daneše už jen knihovník (1923–25) Ján Mjartan. Toho později na tomto „asistentském“ místě vystřídal PhC. Mirko Trnovský (do 1928), pak PhC. Vojtech Budavary¹¹ (1928–29) a po něm (1929–32) PhC. Vlasta Maříková; asistent byl odměňován měsíčně částkou 200 Kč, od roku 1932 zvýšenou na dvojnásobek. Asistent měl na starosti knihovnu, sbírku diapositivů, připravoval materiál pro seminář, obsluhoval promítačku apod. Při práci v semináři pak vypomáhal ještě zřízenec (1930 Jaroslav Katner). Materiální vybavení semináře i knihovny se postupně zlepšovalo, byť za cenu neustálých suplik a žádostí profesorů; evergreenem v jednáních se stalo budování zatemnění v přednáškových místnostech.

Roku 1929 se ale Štůla vrátil do Prahy (ač od dubna 1929 byl pro Univerzitu Komenského řádným profesorem), a to na Vysokou školu obchodní na místo, uvolněné náhlým onemocněním Viktora Dvorského. Současně učil jako soukromý docent Univerzity Karlovy, v Bratislavě byl ale až do roku 1932 členem zkušební komise a ještě v zimním semestru 1929/30 tu suploval. K personální stabilizaci na univerzitě tak došlo až s příchodem Štůlova nástupce Jiřího Krále.

Právě svérázný geograf **Jiří Král**¹² (1893–1975), v té době se specializující na studium Podkarpatské Rusi, pak může být pokládán za skutečného zakladatele geografie na Slovensku. Již na podzim 1929 byl Král – původně soukromý docent z Prahy – pověřen přednáškami ze všeobecného zeměpisu,¹³ v říjnu 1929 byl jmenován mimořádným (1935 řádným) profesorem a ředitelem bratislavského zeměpisného prosemináře a semináře. Na rozdíl od Štůly či Daneše byl Král v Bratislavě přítomen celotýdenně, ačkoli i on si trvalou adresu udržoval v Praze.

Někdy na fakultě přednášeli i hosté – tak 18. a 19. 3. 1930 vykonal na oficiální pozvání sboru profesorů fakulty dvě přednášky polsko-ukrajinský doc. Włodzimerz Kubijowycz (Volodymyr Kubyjovič, 1900–1985, později významná osobnost v rámci ukrajinské proněmecké politiky za 2. světové války) z Jagellonské univerzity v Krakově, který se v té době při svém výzkumu z antropogeografie, zejména salašnictví a života pastýřů na horách, Slovenskem a Podkarpatskou Rusí dlouhodobě zabýval (přednášky proběhly v polštině, za velkého ohlasu; první z nich se dokonce účastnil i polský konzul v Bratislavě Grzybowski).¹⁴ V květnu 1932 se zas v Bratislavě konala schůzka českých geomorfologů (Dědina, Novák, Vitásek, Říkovský, Krejčí, Hromádka) s exkurzí do Trnavské plošiny a na Žitný ostrov.

Král se snažil reagovat i na moderní směry v oboru – např. v zimním semestru 1935/36 ohlásil jako téma semináře rozbor knihy P. Deffontainesa, *La vie forestière en Slovaquie* (Paris 1932), o rok později W. Kubijowycze, *Pastýřský život na Podkarpatské Rusi* (Bratislava 1933). Odborně se zaměřil – právě na základě kontaktů s Kubijowyczem – na výzkum salašnictví, dokonce vypracoval obsáhlý dotazník (přes 20 otázek), rozesílaný po jednotlivých podkarpatoruských úřadech; zajímal jej především chov skotu a ovcí, ale také nerostné bohatství či síť trhů v nejzapadlejší části republiky. Při organizování této akce měl k dispozici také podporující stanovisko Matice slovenské. V terénních pracích se rovněž snažil o spolupráci s popisným útvarem Vojenského zemepisného ústavu. Výrazně více než jeho předchůdci se také Král věnoval pořádání exkurzí pro studenty, mj. do Slovenského krasu, Nízkých Tater či dokonce na Podkarpatskou Rus.

Navíc Královi od roku 1930 přibyla k ruce posila, kterou se stal soukromý docent fyzické geografie **Jan Hromádka** (1886–1968),¹⁵ absolvent právě bratislavské univerzity (žák především Danešův) a v té době profesor na Masarykově reálném gymnáziu v Bratislavě. Velkou ztrátou naopak byl odchod Karla Chotka do Prahy (1931), po němž zůstal uprázdněný (až do 1936, kdy jej obnovil doc. Vilém Pražák, geografii ale již vzdálený) etnografický seminář; navíc chyběl i při přednáškách z geografie, které nikdy zcela neopustil. Zřejmě charakter krátkodobé výpomoci pak mělo působení Vladimíra J. Nováka¹⁶ a Karla Kuchaře, jejichž jména jsou uvedena v seznamech přednášek na rok 1931/32 (Kuchař tu 1x za 14 dní vedl kartografický kurz, zavedený podle nového zkušebního řádu z r. 1930; bylo mu propláceno cestovné, přístroje – se svolením Švamberovým – vozil z Geografického ústavu UK v Praze). Zkušební komisi od 1932 tvořili Král a Hromádka. Vlastu Maříkovou vystřídal na místě asistenta – od června 1932 načas neobsazeném (byť Král žádal již v březnu 1932 o prodloužení místa pro V. Maříkovou; poté byl navrhován, ovšem jako neplacený demonstrátor, pozdější docent RNDr. Jaromír Janka,¹⁷ ale ten nakonec nenastoupil) – od 1. 10. 1932 PhC. Ján Hubáček.

Již v roce 1930 Geografický seminář zřejmě přišel v Dunajské ulici o posluchárnu, neboť přednášky (jsou-li rozvrhovány) jsou umístěny pouze do geografického semináře, který – asi i kvůli nízkému počtu studentů (cca 6 v prosemináři a 8–9 v semináři, 1930) – zatím dostačoval. V květnu 1931 Král přesto podal návrh na nové zařízení semináře (včetně předsíně 8 místností), ale již v červenci téhož roku musel prostory na Dunajské vyklidit, neboť si je nárokovalo – a nakonec své požadavky prosadilo – gymnázium s vyučovacím jazykem československým, které tu bylo umístěno („zasloužil“ se o to především předseda rodičovského sdružení gymnázia, vysoký státní úředník Jaroslav Mezník). Od února 1932, po půlročním provizoriu, byl Geografický seminář Univerzity Komenského převeden na novou adresu: sídlil v nájmu ve vnitřním traktu budovy Městské spořitelny na Náměstí republiky (nyní SNP) č. 22, 1. patro. Ani toto umístění nevyhovovalo, Král si např. úředně stěžoval, že mu „*pod okny klepou koberce, a to i v dopoledních hodinách, což neobyčejně ztěžuje výuku...*“ Celkem tu ovšem vydržel více než 5 let, přičemž trpělivost přetekla (doslova) po vytopení místností semináře při havárii vodovodu z 2. 1. 1937. Vzápětí podal geografický seminář z domu výpověď, přičemž ministerstvo školství a národní osvěty mu přikázalo nové místnosti v Reichardově ulici 32b (I. a II. patro; nyní Rajská 2348/12), naproti někdejšímu působišti Danešovu a Štůlovu (s ohledem na plánovaný vznik přírodovědecké fakulty zřejmě tedy vůbec nebylo uvažováno, že by se

geografie přesunula do nové budovy fakulty filozofické, tj. na Šafárikovo náměstí). Tam pak zůstal až do 70. let 20. století.

Během 30. let se značně rozšířila tematika přednášek, zejména díky Hromádkovi, který tu přednášel i dosud nevyučované obory jako geologii (prvně v roce 1932) či biogeografii. Studentům také přibyla možnost absolvování kartografických kurzů, označovaných i v seznamu přednášek jako povinné před absolvováním státní zkoušky.

Omezení studia ovšem přinesl rok 1934, kdy výnos Ministerstva školství a národní osvěty (ze 7. 6. 1934, č. j. 53.962/34/IV/3) ponechal pro geografii na Univerzitě Komenského pouze studium pro přísné doktorské zkoušky, nikoli pro učitelství na středních školách (proto se tu nekonala ani příslušná cvičení). Důvodem bylo usnesení profesorského sboru ze dne 27. 4. 1934, které – vzhledem k malému počtu studentů a finanční krizi – navrhovalo tento předmět zrušit vůbec. (Stejně tak ve stejném výnose ministerstva nebylo dovoleno zvýšit úvazek Janu Hromádkovi jako suplujícímu docentovi; přitom ještě 19. 5. fakulta navrhovala Hromádku jmenovat mimořádným profesorem!) Přitom vzhledem k potřebám slovenského školství by bylo spíše potřeba nových pedagogů než vědců, které v dostatečném množství vychovávala pražská, případně brněnská fakulta. Zároveň byla též omezena finanční dotace geografii, což mj. znamenalo neobsazení asistentského místa. Proti tomuto návrhu se filozofická fakulta (dne 26. 10. 1934, tj. po více než 4 měsících!) postavila a zaslala protest, podepsaný děkanem Vladimírem Bubnem a doplněný ještě zdůvodněním z 28. 11. téhož roku. Stejně tak protestoval i denní tisk, ale příslušná záležitost se pak táhla, evidentně bez většího spěchu, ještě několik dalších let.¹⁸ Král dokonce v novinovém článku hovořil o tom, že zeměpis je obsazen jen 1 profesorem a 1 soukromým docentem, bez asistentů a demonstrátorů, takže „*de facto zrušený*“.¹⁹

To se záhy projevilo i v prudkém poklesu počtu studentů u příslušných zkoušek a ostatně i adeptů studia vůbec – roku 1936/37 v prosemináři 2–3, v semináři 1 člen, 1937/38 měl proseminář 7 členů, antropogeografický seminář jediného (!) studenta, seminární práce byla odevzdána také jediná (od Štefanie Matyašovskej²⁰). Až roku 1937 bylo učitelské studium, ostatně nezbytné, obnoveno. Tehdy bylo také umožněno obsadit místo vědecké pomocné síly s úvazkem dle potřeby, nejméně však 2–3 hodiny denně. Nakrátko místo zaujal Filip Pätoprstý, od října 1937 pak František Toporcer.

Král stále více tíhl k antropogeografii, zatímco fyzicko-geografickou tematiku přenechával Hromádkovi. Seminář byl poprvé rozdělen na antropogeografický (Král) a fyzickogeografický (Hromádka) v zimním semestru 1936/37, úředně to MŠANO schválilo až výnosem z 18. 5. 1938. K 1. 3. 1938 byl jmenován mimořádným profesorem i Jan Hromádka, snad v tušení následujících událostí. Ještě v červnu 1938 byl Král vybrán k suplování přednášek z regionální geografie, do té doby nedostatečně vyučované, a v téže žádosti byl Hromádka pověřen opětným zavedením kartografického kurzu (1x za 2 roky). Nedlouho po mnichovském diktátu ale musel Král, jako většina českých profesorů, bratislavskou univerzitu opustit (podle vládního rozhodnutí z 12. 12. 1938, s platností k 1. 1. 1939) a předat seminář „národnějšímu“ kandidátovi, kterým byl rovněž původem Čech, ale již na Slovensku naturalizovaný Hromádka. Ten pak byl navržen za řádného profesora, ustanoven jako jediný státní zkoušející pro zeměpis a převzal vedení obou seminářů, které (od školního roku 1939/40) přednášel paralelně. Mezi pomocnými silami přibyli k Toporcerovi od r. 1939 také pozdější „guru“ slovenské geografie Michal Lukniš; národopis, v té době už ovšem geografii vzdálený, od roku 1939 nějaký čas suploval archeolog a bývalý asistent z geografie V. Budínský-Krička.

Od akademického roku 1940/41 pak přešel zeměpis na nově zřízenou Přírodovědeckou fakultu; Hromádka se zároveň podílel i na činnosti Zemepisného ústavu Slovenskej akademie ved a umení, založeného roku 1942, v jehož čele stál další z absolventů z Reichardovy ulice F. Bokes. Pro studenty zeměpisu od války navíc vypisovali přednášky i někteří další pedagogové se vztahem k oboru – během války byla přednášena např. fyto geografie (F. Nábělek), zoogeografie (J. F. Babor, který se tak vrátil k tematice, jíž se zabýval již v roce 1907!), astronomie (A. Bečvář) či geologie pro zeměpisce (D. Andrusov). Nejedna z nich byl českého původu....

To už ale je jiná kapitola z dějin slovenské geografie.

Poznámky

- ¹⁾ K bratislavské univerzitě obecně Varsík (ed.) 1969; nověji Csáder a kol. (2000).
- ²⁾ Tibenský – Pöss (1999), s. 56.
- ³⁾ Tamtéž, s. 150.
- ⁴⁾ Bývalá budova Academie Istropolitana, nyní národní kulturní památka.
- ⁵⁾ Soustavné dějiny české geografie dosud nebyly podrobněji zpracovány, asi nejdůkladněji se jim věnoval Häufler (1968); některým aspektům věnovali pozornost i jiní autoři (zejména D. Trávníček), stručný přehled přináší také biograficky zaměřená práce autora tohoto článku (Martínek 2008), kde i další literatura.
- ⁶⁾ O něm zejména Ducháček (2000); Pop (2008), s. 114; Martínek (2008), s. 114–115, kde další literatura.
- ⁷⁾ O něm zejména Život ... (1928); Štůla (1928); Kunský (1961), s. 280–300; Král (1980); Martínek (2008), s. 71–75, kde další literatura. Pozůstalost je uložena v Masarykově ústavu – Archivu AV ČR, Praha.
- ⁸⁾ Místo i datum úmrtí většina literatury udává mylně: Daneš zemřel již 11. 4. (nikoli 12. – toho dne byla vydána jen úřední zpráva o úmrtí, uložená v Danešově pozůstalosti) a nikoli v Los Angeles, ale v blízkém Culver City (ještě Los Angeles County, ale nikoli součást velkoměsta).
- ⁹⁾ O něm Joura (1943); Martínek (2008, s. 209–210), kde další literatura.
- ¹⁰⁾ V budově je dnes základní škola a gymnázium s maďarským vyučovacím jazykem.
- ¹¹⁾ = archeolog Vojtech Budinský-Krička (1903–1993), ve 30. letech působící i v Čechách.
- ¹²⁾ O něm Korčák (1968); Pop (2008), s. 143; Martínek (2008), kde další literatura.
- ¹³⁾ Zoznam prednášok ho uvádí až na letní semestr 1929/30, ale u jedné z přednášek je výslovně *dokončenie*, vyučoval tedy asi již předtím.
- ¹⁴⁾ Veškeré materiály včetně úředního pozvání a odpovědi jsou uloženy v Archivu Univerzity Komenského, Bratislava, fond Geografický ústav.
- ¹⁵⁾ O něm Lukniš (1949, 1968); Tibenský, Pöss, eds. (1999), s. 174–178; Martínek (2008), s. 110–112 (kde další literatura).
- ¹⁶⁾ Podle materiálů v archivu Univerzity Komenského šlo o suplování za Hromádku, který v té době zrovna studijně pobýval na pařížské Sorbonně.
- ¹⁷⁾ Archiv Univerzity Komenského, Králův dopis Jankovi ze 13. října 1932, oficiální žádost z 10. října tamtéž.
- ¹⁸⁾ Archiv Univerzity Komenského, fond Rektorát 1919–42, 3. krabice. Bohužel většina materiálů byla již roku 1936 skartována.
- ¹⁹⁾ J. Král, O přírodovědeckú fakultu Komenského univerzity v Bratislave, in: Slovenský denník, 16. 2. 1936, č. 39, s. 2.
- ²⁰⁾ Sestra řádu sv. Vincenta. Král musel o její uvolnění pro terénní výzkum oficiálně žádat matku představenou.

Literatura

- CSÁDER, V. a kol. (2000): *História a súčasnosť Univerzity Komenského v Bratislave*. Univerzita Komenského, Bratislava, 98 s.
- DUCHÁČEK, M. (2000): *Karel Chotek a spletité cesty českého národopisu*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Praha.
- HÄUFLER, V. (1968): *Dějiny geografie na Universitě Karlově 1348–1967*. Univerzita Karlova, Praha, 424 s.
- JOURA, L. (1943): 60 let prof. dr. Františka Štůly. *Sborník České společnosti zeměpisné*, 48, s. 65–66.
- KORČÁK, J. (1968): Jiří Král pětasedmdesátníkem. *Sborník Československé společnosti zeměpisné*, 73, s. 399–400.
- KRÁL, V. (1980): Sto let od narození profesora Jiřího Viktora Daneše. *Sborník České geografické společnosti*, 85, s. 161–165.
- KUNSKÝ, J. (1961): *Čeští cestovatelé*, díl 2. Orbis, Praha, 492 s.
- LUKNIŠ, M. (1949): *Život a dielo univ. prof. Jána Hromádku*. *Geographica Slovaca*, 1, s. 9–11.
- LUKNIŠ, M. (1968): *Profesor Hromádka zomrel*. *Geografický časopis*, 20, s. 313.
- MARTÍNEK, J. (2008): *Geografové v českých zemích 1800–1945 (biografický slovník)*. Historický ústav, Praha, 245 s.
- MLYNÁRIK, J. (1994): *Čeští profesori na Slovensku (I. díl)*. Danubius, Praha, 266 s.
- POP, I. (2008): *Podkarpatská Rus, osobnosti její historie, vědy a kultury*. LIBRI, Praha, 310 s.
- ŠTŮLA, F. (1928): Za prof. Drem. Jiřím Danešem. *Ročenka Univerzity Komenského za studijní rok 1927–1928*, s. 42–50.
- TIBENSKÝ, J., PÖSS, O. a kol. (1999): *Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 3*. AEP, Bratislava, 418 s.
- VARSÍK, B. a kol. (1969): *Päťdesiat rokov Univerzity Komenského*. Univerzita Komenského, Bratislava, 636 s.
- Život a práce dr. Jiřího Viktora Daneše (Knihovna Čs. společnosti zeměpisné, sv. 12)*, Praha 1928 (též in: *Sborník Čs. společnosti zeměpisné*, 34, 1928, s. 122–228, doplňky s. 264 a 295).

Summary

Czech scientists in Slovakia: Geographical institute of Komenský University

Comenius University in Bratislava, founded in 1919, had in its first decades big problems with the staff and with the location. The same was true of geography. The first lecturer of geography was the ethnographer Karel Chotek, since 1923 came (temporarily) Professor of University in Prague Jiří Viktor Daneš, son-in-law of rector Hanuš. Definitive teacher in Bratislava was František Štůla (1925-1929) and especially Jiří Král (since 1930) and next to him Ass. Prof. Jan Hromádka. All were ethnic Czechs, but at least part of the issue, which dealt with, was related to Slovakia (Daneš, Hromádka) or Carpatho-Russia (mainly Král).

Department of Geography of Comenius University moved several times (High School in Dunajská Street, Námestie Republiky (Republic Square), Reichardova / Rajska Street), but still managed to gradually improve its collections and library. As assistants of department works some students, for example Vojtech Budínský-Krička, later ethnographer and archaeologist. Development Institute halted a decision of the Ministry of Education in 1934, which annulled the study of geography for teachers and allowed only in for science, but after three years (and a sharp decline in the number of students) was again restored.

After the events of 1938 Jiří Král had to return to Prague, but in Bratislava was continuity in the person of John Hromádka. After the branch moved to the newly established Faculty of Science (1940), to lecture on it joined many other scientists, often also of Czech origin (Babor, Nábělek etc.).